

NICOLAE DIȚĂ

DORU DUMITRESCU

MIHAI MANEA

ISTORIA MONARHIEI DIN ROMÂNIA

Ediția a II-a

– ediție revizuită și adăugită –

Editura NOMINA

CUPRINS

PREFAȚĂ	3
SUVERANII ROMÂNIEI	7
MONARHIA ÎN ROMÂNIA SECOLELOR AL XIX-LEA – AL XX-LEA	13
1. Originea Familiei Regale din România	14
2. Organizarea Casei Regale	18
3. Reședințe regale	23
MONARHIA CONSTITUȚIONALĂ ÎN ROMÂNIA	33
1. Programul Adunărilor ad-hoc ale Principatelor Moldovei și Țării Românești	34
2. Instaurarea dinastiei de Hohenzollern-Sigmaringen în România – condiții externe	39
3. Instaurarea dinastiei de Hohenzollern-Sigmaringen și succesiunea la tron – condiții interne ...	43
REGATUL ROMÂNIEI DE LA MODERNIZARE LA IDENTITATEA NAȚIONALĂ.	
REGELE CAROL I AL ROMÂNIEI – EPOCA DE REFORME	47
1. Carol I în politica internă. De la stratagema abdicării la rotativa guvernamentală	48
2. Monarhia și modernizarea societății	52
3. Monarhia – arbitru în viața politică din România. Viața politică la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea	57
<i>Studiu de caz.</i> Carol I și oamenii politici	62
4. Carol I și problema țărănească	67
5. Independența și proclamarea Regatului României	71
6. Politica externă. Proiecte și acțiuni diplomatice	77
7. Carol I și problema Războiului de Întregire Națională	83
<i>Studiu de caz.</i> Carol I și Elisabeta	87
ROMÂNIA DE LA MODERNIZARE LA IDENTITATEA NAȚIONALĂ.	
FERDINAND I – REGELE CONSTITUȚIONAL	91
1. Familia Regală și Războiul de Întregire Națională	92
<i>Studiu de caz.</i> Oameni politici români în perioada domniei Regelui Ferdinand	97
2. Marea Unire și Încoronarea de la Alba-Iulia	101
3. Misiune politică și imagine publică la Conferința de Pace de la Paris (1919-1920)	105
<i>Studiu de caz.</i> Ferdinand I și Maria	110
<i>Studiu de caz.</i> Principele Nicolae	116
<i>Studiu de caz.</i> Principesa Elisabeta	118

<i>Studiu de caz.</i> Principesa Maria	121
<i>Studiu de caz.</i> Principesa Ileana	123
<i>Studiu de caz.</i> Principele Mircea	126

UN NOU CADRU DE MANIFESTARE AL INSTITUȚIEI MONARHICE.

CAROL AL II-LEA – MONARHUL AUTORITAR	129
1. Criza dinastică din România	130
2. Regența	134
3. Restaurația carlistă	138
4. Domnia Regelui Carol al II-lea	144
5. Regimul monarhiei autoritare a lui Carol al II-lea	149
<i>Studiu de caz.</i> Carol al II-lea și oamenii politici ai epocii	157
6. Prăbușirea României Mari – 1940	164
<i>Studiu de caz.</i> Carol al II-lea și Elena	171

REGELE MIHAI I AL ROMÂNIEI – UN TÂNĂR ÎN FAȚA PERICOLELOR .....

1. Un copil pe tronul țării. Marele Voievod de Alba-Iulia	176
2. Monarhia în perioada 6 septembrie 1940 – 23 august 1944	181
3. Actul de la 23 august 1944	186
4. Monarhia în perioada 23 august 1944 – 30 decembrie 1947	193
5. Abdicarea forțată a Regelui Mihai I. Proclamarea Republicii Populare Române	199
<i>Studiu de caz.</i> Mihai I și Ana	206
<i>Studiu de caz.</i> Oameni politici români în perioada domniei Regelui Mihai (1940-1947)	210
6. Regele Mihai în exil (1948-1989)	216
7. Situația Familiei Regale după 1989. Statutul membrilor familiei domnitoare promulgat în 2007	224
8. Atribuții ale monarhului și implicarea Casei Regale în viața culturală și socială a țării	228

ROLUL MONARHIEI ÎN ISTORIA ROMÂNILOR. CONSIDERAȚII GENERALE ....

1. Statutul, fixat prin constituții, al monarhiei și al membrilor Familiei Regale	233
2. Monarhia constituțională ereditară în România	239
3. Monarhia – garant al democrației parlamentare	244
4. Monarhia și partidele politice	248
5. Monarhia între rolul politic și imaginea publică	253
6. Rolul și importanța instituției monarhice	258

BIBLIOGRAFIE .....

.....	261
-------	-----

MONARHIA ÎN ROMÂNIA SECOLELOR AL XIX-LEA – AL XX-LEA

Castelul și orașul Sigmaringen, tablou din 1750

1. Originea familiei regale din România
2. Organizarea Casei Regale
3. Reședințe regale

Tradiție și origine

Stema Hohenzollernilor

Familia Hohenzollern – din care descind și suveranii noștri – care înseamnă în germană *colină înaltă*, și-ar putea avea originea, conform unei prime teorii, în străvechea familie patriciană romană Collona (270 Î.Hr.). O altă teorie susține însă că Hohenzollernii se trag din familia lombardă De Collalto, ce înseamnă în italiană tot *colină înaltă*.

Cu origini care merg, în arborele genealogic, spre anul 800, când este amintit un anume conte Thassilo de Suabia, cel mai vechi străbun recunoscut al Hohenzollernilor, numele sub care sunt cunoscuți, după anul 1170, este legat de castelul omonim situat lângă Hechingen. Amintit în cronicile mănăstirești, pentru prima dată în anul 1077, castelul Hohenzollern, așezat în munții Pădurea Neagră, lângă Franța, a fost inițial fortăreață.

1. Paul Lindenberg despre castelul Sigmaringen

*Ce sălaș vechi este acesta? Se zice că ar fi în-
trebat primul Napoleon când a dat cu ochii de
îmbătrânitul castel Sigmaringen... Sire este cuibul
vulturului negru.*

(Paul Lindenberg, *Regele Carol I al României*,
Editura Humanitas, București, 2004)

Peste secole este modificat, devenind, spre sfârșitul secolului al XIX-lea, o construcție fără un stil bine definit. Un rol deosebit în refacerea și înfrumusețarea castelului îl are principele Karol Anton, tatăl viitorului rege Carol I al României. Castelul este inaugurat în 1867, în prezența Regelui Wilhelm al Prusiei, viitorul împărat german.

Castelul Hohenzollern-Sigmaringen

Conții Zollern, din care se trag Hohenzollernii, făceau parte din una din cele mai vechi familii germane, amintită documentar în Suabia, la începutul secolului al XI-lea. În anul 1061 sunt amintiți doi conți de Zollern, Wezel și Burchard. Dacă familia celui dintâi s-a stins peste un veac, spița celui de-al doilea se va perpetua în timp. La sfârșitul secolului al XII-lea și începutul secolului al XIII-lea, Frederic al II-lea și Conrad I, fii lui

Frederic I de Zollern

Frederic II de Zollern

Conrad I

Frederic I de Zollern, burggraf de Nürnberg, sunt la originea celor două linii dinastice importante, una suabă și cealaltă franconă.

Astfel, urmașii lui Conrad I, începând cu Frederic al III-lea, vor conduce inițial Brandenburgul, apoi Prusia și, în final, Germania, fiind spița care va pune bazele liniei franconiene, care a dat dinastia imperială germană. Familia fratelui său, ducele Frederic al II-lea cel Mare, care își adaugă la nume și Sigmaringen, va forma linia princiară suabă care se va împărți la rândul ei în alte două mari familii: Hohenzollern Hechingen, care se va stinge în 1869, și Hohenzollern-Sigmaringen, din care se trag suveranii noștri.

Înainte ca domnitorul Carol I al României să ajungă în spațiul românesc, un înaintaș al său – Frederic al VI-lea, burgrav de Nürnberg și primul elector de Brandenburg – a luptat alături de Mircea cel Bătrân, domnul Țării Românești, în bătălia de la Nicopole (1396).

Familia principelui Carol

Principele Karl Anton a devenit șeful familiei Hohenzollern-Sigmaringen după ce tatăl său, prințul Karl de Hohenzollern-Sigmaringen, a abdicat, în 1848, pentru a contribui la procesul de unificare a Germaniei. Noul principe a predat în martie 1849 principatul, iar la scurt timp va abdică.

În 1851, principatul va intra în componența Prusiei. Orașul Sigmaringen ajunge capitala noii provincii. Între 1858-1862, Karl Anton va deveni prim-ministru al Prusiei. Rudă cu Regele Frederic Wilhelm al IV-lea al Prusiei și cu fratele său Wilhelm, viitorul împărat al Germaniei, prințul era căsătorit cu Josephine von Baden, ce descindea din Stéphanie de Beauharnais, mare ducesă de Baden, apropiată de Napoleon I, fostul împărat al Franței (1804-1815).

2. Cuvântul prințului Karl Anton la predarea principatului său către Prusia:

Trebuie ca țara mea să intre în legătură cu un mare stat, trebuie ca o mână puternică să preia frâiele domniei mele, dacă este ca fericirea poporului să devină aici o realitate... Dacă este să se împlinescă dorința cea mai fierbinte a inimii mele, dacă este să se ajungă acolo unde jinduiesc toți adevărații prieteni ai patriei, dacă este ca unitatea Germaniei să pășească din domeniul visurilor în cel al realității, atunci niciun sacrificiu nu poate fi prea mare.

(Paul Lindenberg, *Regele Carol I al României*, Editura Humanitas, București, 2004)

Reședința princiară

Castelul familiei Sigmaringen, care aparține acestei ramuri din secolul al XVI-lea, a suferit numeroase transformări mai ales după Războiul de

Stema familiei Hohenzollern-Sigmaringen

30 de ani. Începute de principele Meinrad I (1638-1681), care rezidește partea de Nord a castelului, lucrările vor fi continuate de unul dintre urmașii săi Principele Iosif Friederich (1715-1769) care construiește intrarea până la turnul cel mare. Cele mai importante lucrări care vor modifica înfățișarea acestui castel medieval sunt inițiate de Principele Karl Anton, tatăl primului monarh din România din dinastia Hohenzollern-Sigmaringen. Acesta reconstruiește practic reședința Sigmaringen atât prin refacerea

3. Profesorul V.D. Păun în vizită la castelul Sigmaringen:

Când privești, în Sala Străbunilor, chipurile zugrăvite în picioare ale Hohenzollernilor-Sigmaringen, de la Tassilo până la Karl Anton, părintele Regelui nostru Carol I, și când te gândești cât suflet a dat viața lor evenimentelor petrecute în cursul atâtor veacuri cât le datorește cultura Germaniei, un sentiment de respect adânc te pătrunde de admirație nespusă, te cuprinde și te socotești mândru, ca român, să vezi coroana marilor voievozi ai Țării tale împodobită cu stema purtată de atâtea frunți auguste.

(Boris Crăciun, *Regii și Reginele României*, Editura Porțile Orientului, Iași, 1995)

Karl Anton de Hohenzollern (1811-1885)

Josephine von Baden (1813-1900)

încăperilor existente cât și prin adăugarea unor săli de bal, a Casei Artelor, a turnului de apă, a unor terase, până atunci inexistente. La 17 aprilie 1893, un incendiu va pârjoli o parte a castelului, dar, în anii următori, se va restaura partea castelului care suferise în urma focului.

4. Istoricul Dan Berindei despre rolul dinastiei de Hohenzollern-Sigmaringen în istoria României

Dinastia de Hohenzollern-Sigmaringen a inaugurat la 10 mai 1866, prin principele Carol – în temeiul plebiscitului din luna aprilie a aceluiași an – șirul conducătorilor pe care i-a dat statului român... Fondatorul dinastiei a fost o personalitate puternică, înzestrată cu o educație rigidă, cu simțul datoriei și corectitudine, dând dovadă, de asemenea, de un mare atașament față de misiunea ce i se încredințase, aceea de cap al țării de la Dunăre și Carpați.

(Dan Berindei, *Portrete istorice ale românilor*, Editura Compania, București, 2009)

Dicționar

- *Hohenzollern* = *hoch* – înalt, *zollern* – colină
- *Collalto* = *colle* – colină, *alto* – înalt

Cronologie

800 – primele informații despre familia Hohenzollern.

1077 – cronicile amintesc despre castelul Hohenzollern din munții Pădurea Neagră.

sfârșit de secol XII – început de secol XIII – izvoarele istorice consemnează cele două spițe importante ale familiei Hohenzollern.

1848 – prințul Karl de Hohenzollern-Sigmaringen abdică în favoarea fiului său, Karl Anton.

1849 – prințul Karl Anton predă principatul Prusiei, contribuind la unificarea Germaniei.

1858-1862 – Karl Anton este prim-ministru al Prusiei.

1893 – castelul Sigmaringen arde parțial, fiind refăcut în scurt timp.

Curiozități istorice

- Biblioteca castelului Sigmaringen număra 30.000 de volume, iar muzeul avea 12.000 de sculpturi și multe tablouri de pictori celebri (Tizian, Cranach, Holbein etc.).
- În aprilie 1893, castelul Sigmaringen a ars parțial, fiind distruse multe amintiri de familie.
- Principele Karl-Anton a avut patru fii (Leopold, Carol, Anton și Friderich) și două fiice (Stephanie, viitoare regină a Portugaliei, și Marie Luise, căsătorită cu Filip de Belgia).
- Deviza familiei Hohenzollern-Sigmaringen a fost *Nihil sine Deo* („Nimic fără Dumnezeu”), preluată și de viitorul rege al României Carol I.
- Înaintea principelui Carol, viitorul rege al României, un alt membru al familiei sale avea să ajungă pe aceste meleaguri. Este vorba de Friederich al VI-lea, burgraf de Nürnberg și elector de Brandenburg, care a participat la cruciada împotriva turcilor organizată de regele Ungariei, Sigismund de Luxemburg. După ce va trece prin câmpia Severinului, va participa la cucerirea Vidinului și apoi a Rahovei, îndreptându-se spre Nicopole (septembrie 1396), unde avea să îl întâlnească pe domnul muntean Mircea cel Bătrân. Din păcate campania zgomotos începută avea să se termine cu înfrângerea armatei cruciate de către otomani (25 septembrie 1395).

Evaluare/activități de învățare

- 1 Prezențați, pe baza surselor, trei momente din istoria familiei de Hohenzollern.
- 2 Analizați sursa 2 și precizați două motive pentru care Karl Anton predă principatul său Prusiei. Argumentați răspunsul cu o idee din manual.
- 3 Realizați, într-un minieseu, un portret moral al familiei Hohenzollern-Sigmaringen, linia suabă.
- 4 Priviți cu atenție imaginea care prezintă castelul Hohenzollern-Sigmaringen. Descrieți, având în vedere cunoștințele de cultură generală, stilul în care este construit acest castel. Comparați acest stil cu cel în care este construit castelul Peleş din Sinaia.

Ceremonialul Casei Regale

Ajuns domnitor (1866-1881) și apoi rege al României (1881-1914), Carol I va introduce la curtea României un ceremonial conform unor regulamente redactate de administratorul Curții Regale, Louis Basset. Lucrarea coordonată de Mareșalul Curții Regale, Teodor Văcărescu, și aprobată de monarh va fi publicată, ulterior, sub titlul de *Ceremonialul Curții Domnesci (apoi Regale) a României*. Prima ediție apărea în 1875, cea de a doua, cu modificări, în 1882, iar ultima în 1901. La realizarea protocolului Curții Regale, autorii țineră cont de normele, regulile și obiceiurile care fuseseră uzitate la curțile domnești din Țara Românească și Moldova.

Serviciul Curții Regale

Curtea Regală era organizată pe trei servicii: Casa Civilă, Casa Militară și Casa Reginei. Serviciul Curții Regale era asigurat de un personal riguros selectat, instruit și specializat. Prima cuprindea o serie de demnitari și o parte a personalului ce aveau însărcinări speciale pe lângă rege, cum ar fi: cabinetul regelui, administratorul Casei Regale cu subordonații săi și serviciul de intențență al

1. Descrierea Curții Regale a României în perioada interbelică

Personalul superior al Curții se compunea din generalul Robescu, Maestrul Curții Princiare (persoana care ocupa la Palatul Regal aceeași funcțiune purta titlul de Mareșal la Curții), apoi Lt. Colonel C. Prezan din geniu, viitorul Mareșal al Armatei și Maiorul Aurel Demetrescu care făceau parte din Statul-Major Regal și erau atașați ca Adjutanți pe lângă Principele Moștenitor. Dna. Olga Prezan era Doamnă de Onoare a Principesei, Dr. Traugot Tamm, secretar particular și Doctorul Romalo, medicul Curții Princiare.

(E.A. Buchman, *Patru decenii în serviciul Casei Regale a României. Memorii 1898-1940*, Editura Sigma, București, 2006)

2. Cu privire la veniturile Curții Regale

Veniturile Listei Civile și ale Domeniului Coroanei trebuiau să acopere nevoile curente ale Curții Regale, care priveau, în general cheltuielile de întreținere a suveranului, a reședințelor regale, precum și a întregului personal aferent instituției dinastice. Produsele obținute de pe Domeniul Coroanei asigurau atât aprovizionarea Economatului Casei Regale cu diverse alimente necesare meselor regale, cât și obținerea unor venituri din vânzarea acestor produse.

(Ștefania Ciubotaru, *Viața cotidiană la Curtea Regală a României, 1914-1947*, Editura Cartex, București, 2011)

reședințelor regale. A doua casă era formată din aghiotanți regali sau onorifici, răspundea de paza Palatului și a monarhului, fiind subordonată Ministerului de Război. A treia casă includea Doamnele de onoare ale reginei și pe Șambelan.

Curtea Regală era condusă de Mareșalul Curții cu rang de înalt demnitar, a cărui principală misiune era de a reprezenta instituția pe care o conducea pe lângă autoritățile publice, inclusiv ambasade. Fiind și purtător de cuvânt al Palatului, Mareșalul Curții Regale îl reprezenta pe rege cu ocazia unor festivități și putea semna unele documente, care nu

Palatul Cotroceni la 1900

aveau caracter oficial. Dacă în timpul domniei lui Ferdinand I (1914-1927) ceremonialul Curții nu a suferit mari transformări, în timpul domniei lui Carol al II-lea (1930-1940) și apoi a Regelui Mihai (1927-1930, 1940-1947), eticheta la curtea suveranului României se modifică. Schimbările se vor produce, în special, în structura Curții Regale și în atribuțiile Mareșalului Curții. Actualmente protocolul Curții Regale este o adaptare a celui de până în 1947. Curtea Regală a Regelui Mihai cuprinde astăzi un număr redus de persoane, care îndeplinesc mai multe atribuții.

Surse financiare

Inițial, veniturile Curții Domnești (Regale) a României erau asigurate din diverse surse: **lista civilă, moșii personale, depozite bancare, diverse alte venituri.**

Adoptată la începutul domniei lui Carol I (13 mai 1866), **Lista civilă** se ridica, inițial, la suma de 3.200.000 de lei anual. Odată cu adoptarea Constituției din 1866, în stabilirea **Listei civile** se stipula că aceasta trebuia legiferată pentru durata domniei, suma acordată trebuind să acopere nevoile materiale și obligațiile protocolare ale întregii familii domnitoare (regale). **Lista civilă** se va modifica cu trecerea timpului, în funcție de resursele financiare ale țării, de nevoile Curții Regale și de numărul membrilor acesteia.

Dacă **Lista civilă** a Regelui Ferdinand va fi la începutul domniei de numai 2.500.000 de lei, prin Constituția din 1923 suma convenită va fi ridicată la 10.000.000 de lei. La aceasta se adăuga și dotația principelui moștenitor Carol, ce se ridica la 2.000.000 de lei. **Lista civilă** a Regelui Carol al II-lea va fi ridicată, prin lege, la 40.000.000 de lei anual, aceeași sumă fiind stabilită, în octombrie 1940, și pentru Regele Mihai. Ulterior, veniturile Curții Regale aveau să provină, alături de **Lista civilă** și din moșiile regale, din închirierea imobilelor, din depozite bancare și, mai ales, din sumele aduse ca venit de moșiile Domeniilor Coroanei.

3. Încoronarea Regelui Carol I (10 mai 1881)

Solemnitatea încoronării a fost fixată pe 10/22 mai, ziua națională. Membrii Guvernului propuseseră ca această coroană să fie fastuoasă, piesă din metal prețios; imediat Regele a respins cu hotărâre această idee, afirmând că niște însemne regale scumpe nu corespund tradițiilor țării și sunt potrivite numai acolo unde ar avea valoare istorică, evident, ca giuvaiere moștenite din veacurile trecute, și și-a impus dorința ca pentru el să se confecționeze o coroană de oțel dintr-unul din tunurile capturate la Plevna, iar pentru regină să se comande la un bijutier bucureștean o coroană simplă din aur.

(Paul Lindenberg, *Regele Carol I al României*, Editura Humanitas, București, 2004)

Domeniile Coroanei

Create prin Legea din 10 iunie 1884, aceste proprietăți funciare aveau drept scop să asigure sprijin economic Curții Regale, ceea ce îl determina pe Carol I să afirme că: „prin instituirea Domeniului Coroanei ați afirmat din nou că monarhia ereditară constituțională este piatra angulară a edificiului nostru național și ați voit să-mi dați o nouă dovadă de iubire și încredere”. Aceste moșii rămăneau, în continuare, în proprietatea statului, nu puteau fi vândute, dăruite, ipotecate sau schimbate, iar administrarea lor directă sau prin darea în arendă, ca și uzufructul lor reveneau Coroanei.

Cele 12 moșii care formau Domeniile Coroanei aveau o suprafață de 132.110 hectare fiind plasate în județele: Suceava (Borcea, Mălini, Sabașa și Fărcașa), Prahova (Clăbucetul Taurului și muntele Caraiman, Gherghița), Ilfov (Cociocul), Râmnicu Sărat (Domnița), Vaslui (Dobrovăț), Brăila (Rușețu), Dolj (Sadova, Segarcea), Neamț (Bicaz). Geografic, ele erau plasate 6 la câmpie, 5 la munte și una în zona colinară. Scutite de impozite către stat, dar plătind un impozit comunelor și județelor, exploatarea Domeniilor Coroanei era condusă de către un Administrator, care nu era funcționar public, fiind numit de rege și plătit de Coroană.

Ioan Kalinderu

4. Cu privire la raporturile dintre Carol I și miniștrii săi

Carol I ținea înainte de toate ca miniștrii să fie informați „totdeauna dinainte și la timp”, de întâlnirile cu suveranul. Atunci când un ministru solicita o primire urgentă la suveran, cererea sa era expusă imediat lui Carol. Erau prevăzute reguli după care se trimeteau decretul și mesajele Parlamentului pentru semnătură, în plicuri sigilate, scrise pe un fel de hârtie și numai pe o singură pagină (doar, „la trebuință”, pe două pagini).

(Ion Bulei, *În Vechiul Regat*, Editura Tritonic, București, 2013)

5. Audiențele cu Carol I

Conform unei planificări riguroase Carol I primea în audiență pe toți cei care o solicitaseră. Dacă în cursul săptămânii pentru a obține o audiență era necesară înaintarea unei cereri către Mareșalul Curții..., duminica Regele acorda audiență fără cerere specială...

După o plimbare în împrejurimile Peșelului, la ora 13,00 dacă nu intervenea ceva neprevăzut, Regele, cu ceasul în mână își aștepta invitații la prânz... Urma un protocol complicat, urmat de ocuparea locului la masă stabilit de Mareșalul Curții Regale, cu acordul regelui.

(Doru Dumitrescu, Mihai Manea, *Istoria Altfel*, vol. II, Editura Nomina, Pitești, 2007)

Inițial, această funcție a aparținut, pentru mulți ani, lui Ioan Kalinderu, iar după moartea sa lui Barbu Știrbey. După Primul Război Mondial, Regele Ferdinand va da aceste moșii spre administrare țăranilor, ulterior, o parte din ele fiind expropriate și destinate împroprietăririi țăranilor. Administrația avea sediul la București, fiind împărțită în trei secțiuni: agricultură, silvicultură și contabilitate. În 1906, Domeniile Coroanei aveau peste 900 de salariați. Fiind înzestrate cu utilaj modern pentru dezvoltarea agriculturii, extinzându-și activitatea prin încurajarea industriilor casnice (olăria, ceramica, țiglăria, jucării etc.), veniturile Domeniilor Coroanei produc un profit net de peste 28 de milioane de lei în numai 28 de ani de existență (1884-1912).

Însemne ale monarhiei

Regalitatea română avea 5 însemne: **coroana regală**, **buzduganul**, **mantia regală**, **pavilionul regal** și **cifra regală**. **Coroana regală** simboliza suveranitatea, cea a Regelui Carol I fiind făurită din oțelul unui tun turcesc, câștigat de trupele române, în urma Războiului de Independență (1877-1878). Al doilea însemn al regalității române, **buzduganul**, ce semnifică autoritatea regală, a fost adoptat de către Regele Ferdinand, în condițiile în care în România monarhică nu a fost uzitat sceptrul. Și mantia regală a fost utilizată, tot pentru prima dată, de către Regele Ferdinand, cu prilejul încoronării sale la Alba-Iulia, în octombrie 1922. Instituit prin Legea pentru fixarea și stabilirea armelor României din 1867, modificată în 1872, pavilionul domnesc, apoi regal după 1881, cuprindea drapelul regelui și al armatei, prezentat în culorile naționale, având, în mijloc, stema țării. Acesta putea fi arborat cu diverse prilejuri festive. După proclamarea regatului (1881), pavilionul național va fi modificat în 1898, în sensul că va fi inclusă în colțuri și Coroana de oțel. După Unirea din 1918, pavilionul regal s-a modificat ca formă și în conținut. În 1922, erau instituite și alte pavilioane, alături de cel regal,

Coroana de oțel a Regelui Carol I

Steagul regal al României

pentru regină, principele moștenitor și ceilalți membri ai familiei regale. Cifra regală, ultimul dintre însemnele regale, era diferită de la un monarh la altul. Acest însemn a fost folosit de suveranii României pentru a marca obiectele care aparțineau regelui sau casei sale. Cifra regală era aplicată pe cărți, scrisori, pe drapele sau uniforme și era formată din inițiala stilizată a numelui regelui. De cele mai multe ori, cifra regală era însoțită, în partea de sus a sa, de simbolul Coroanei.

Imnul regal

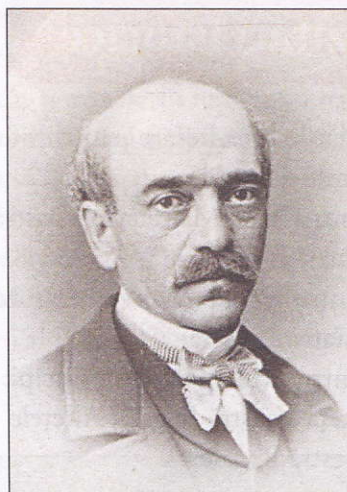
Primul imn național a apărut, în 1862, încă din timpul domniei lui Alexandru Ioan Cuza. Atunci, compozitorul german Eduard Hübsch, pe atunci capelmaistru la Iași, obținea, în urma unui concurs, ca piesa sa numită *Marș triumfal și primirea steagului și a Măriei-Sale Prințul Domnitor* să dețină calitatea de imn național al Principatelor. Peste ani, în 1881, pentru încoronarea Regelui Carol I, poetul Vasile Alecsandri scria versurile *Imnului Regal Român*, care se va cânta, pentru prima dată, în 1884.

6. Fragment din *Imnul Regal*

*Trăiască Regele! În pace și onor! De țară iubitor!
Și-apărător de țară! Fie Domn glorios! Fie peste noi,
Fie-n veci norocos! În război, război! O! Doamne Sfinte,
Ceresc părinte, Susține cu a Ta mână
Coroana Română!*

*Trăiască Patria! Cât soarele ceresc, Rai vesel pământesc!
Cu mare, falnic nume! Fie-n veci el ferit!
De nevoi, Fie-n veci locuit! De eroi, eroi! O!
Doamne Sfinte, Ceresc Părinte, Întinde a Ta mână!
Pe Țara Română.*

(*Imnul Regal al României*)

Vasile Alecsandri (Fototeca Arhivelor Naționale ale României)

Dicționar

- *Ceremonial* = ansamblu de reguli protocolare și formule de etichetă, utilizate la diverse solemnități.
- *Lista civilă* = fondurile pe care le au la dispoziție suveranul și familia sa, pentru acoperirea nevoilor personale, într-un stat care are ca formă de guvernământ monarhia constituțională. Fondurile provin de la bugetul de stat și sunt aprobate de Parlament printr-o lege specială.
- *Protocol* = reguli ale ceremonialului de stat și ale vieții în societate.

Cronologie

- 1866, mai – adoptarea primei Legi de stabilire a Listei civile pentru suveran și familia sa.
- 1862 – apariția imnului național în timpul domniei lui Alexandru Ioan Cuza.
- 1867 – adoptarea Legii pentru fixarea și stabilirea armelor României.
- 1875 – publicarea primei ediții a *Ceremonialul Curții Domnesci a României*.
- 1881, martie – proclamarea Regatului României.
- 1881 – Vasile Alecsandri compune versurile Imnului Regal al României.
- 1884, iunie – adoptarea Legii pentru înființarea Domeniilor Coroanei.
- 1884 – intonarea, pentru prima dată, a Imnului Regal al României.

Curiozități istorice

- formulările de adresare pentru membrii familiei regale sunt:
  - a. pentru rege: Majestatea Voastră, Sire;
  - b. pentru regină: Majestate sau Majestatea Voastră;
  - c. pentru principese sau principii: Alteța Voastră Regală, Altețele Voastre Regale;
- salutul, pentru capetele încoronate, simplificat între timp, presupune pentru bărbați înclinarea, printr-un gest scurt a capului, iar pentru femei o reverență. Gestul mâinii întinse în chip de salut va fi făcut numai dacă membrul familie regale o va face primul.
- subiectele de discuție cu membrii familiei regale sunt alese cu grijă și nu vor avea conotații politice, religioase sau foarte personale. Sunt agreate subiectele despre artă în general, istorie, geografie, arhitectură etc.

Evaluare/activități de învățare

- 1 Menționați, pe baza sursei 1 și a informațiilor din manual, o asemănare și o deosebire între Ceremonialul Curții din vremea lui Carol I și cel al regilor Ferdinand I și Carol al II-lea.
- 2 Identificați pasajul din sursa 2, care prezintă modul în care Domeniul Coroanei contribuia la acoperirea nevoilor Curții regale.
- 3 Selectați, din sursa 3, un motiv pentru care Regele Carol I a refuzat ca însemnul Coroanei la festivitatea de încoronare din mai 1881 să fie din metal prețios.
- 4 Exprimați un punct de vedere asupra conținutului *Imnului Regal* al României.
- 5 Identificați, în sursa 5, alte două însărcinări decât cele din textul lecției, ale Marelui Prinț Carol al II-lea.

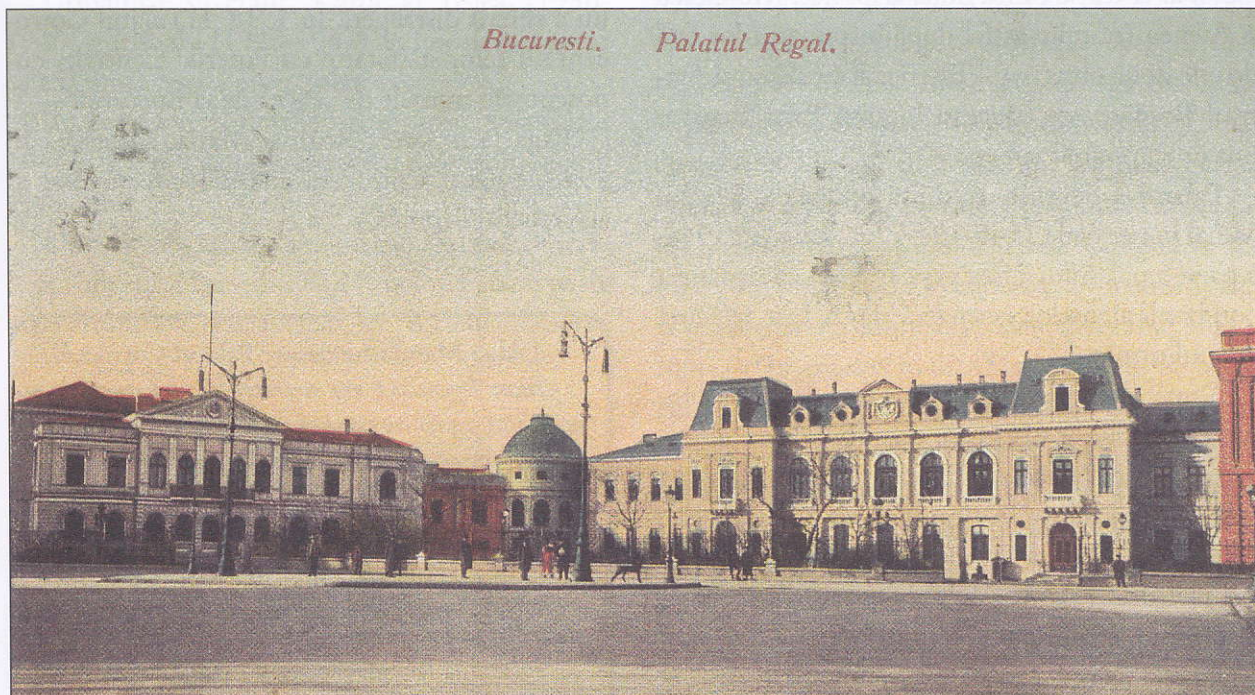
Reședințele Familiei Regale a României reprezintă un element de referință pentru Monarhia Română. Fiecare locuință regală a fost proiectată după planurile unui arhitect străin sau autohton și a beneficiat de sume importante de bani, provenite atât de la bugetul statului (Palatul Regal Cotroceni, Palatul Regal din Calea Victoriei etc.), cât și din veniturile proprii ale Casei Regale (castelele din Domeniul Regal Sinaia).

Palatul Regal din Calea Victoriei

În momentul sosirii în România, în 1866, principelui Carol îi era oferit ca reședință permanentă vechiul Palat Domnesc de pe Calea Victoriei. Fosta casă a familiei Golescu, cumpărată de statul român și transformată în 1837 de domnitorul Alexandru Dimitrie Ghica în palat domnesc, a fost reședința domnitorului Alexandru Ioan Cuza până în momentul abdicării sale.

Noul Palat Regal a fost reconstruit în spiritul Renașterii germane și a devenit o reședință impunătoare, demnă de rangul Casei Regale a României. Carol I a hotărât în 1885 transformarea acestuia într-un palat fastuos, iar proiectul a fost încredințat inițial arhitectului francez Paul Gottereau (1882-1885). Ulterior, arhitectul Karel Liman a extins palatul, lucrările acestuia fiind finalizate în 1906. Construcția a beneficiat de prima instalație electrică de iluminat din București. După moartea Regelui Carol I, Palatul Regal de pe Calea Victoriei a devenit reședință oficială a succesorului său, Regele Ferdinand. În 1926, un incendiu a distrus atât interiorul, etajul superior al părții centrale, cât și exteriorul reședinței regale.

Regele Ferdinand și Regina Maria au cerut ca noul palat să fie adaptat noilor cerințe arhitecturale, prin îmbinarea vechilor elemente cu unele moderne. Reconstrucția a început în 1927 și lucrările au fost terminate în ultimul an de domnie al Regelui Carol al II-lea (1940). În timpul domniei lui

Palatul Regal din București în anul 1912 (Fototeca Arhivelor Naționale ale României)